

تحلیل پتانسیل‌ها و توانمندی‌های گردشگری از دیدگاه ساکنین روستایی منطقه باغبهادران

کاظم جاجرمی - دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران
حسین سلیمانی* - دانش آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران،
ایران

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۳/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۲/۰۶/۲۴

چکیده

امروزه صنعت عظیم توریسم بویژه توریسم داخلی جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها داشته و نقش فعال و مؤثری در ارتقاء ساختار اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشورها بخصوص کشورهای در حال توسعه بازی می‌کند. هدف کلی این تحقیق بررسی تأثیر توریسم در نواحی روستایی با تأکید بر جغرافیای رفتاری روستاییان و آرایه استراتژی‌هایی در جهت توسعه این نواحی و نهایتاً رسیدن به الگوی بهینه توسعه است. برای رسیدن به این منظور از دو روش اسنادی و میدانی استفاده شده است که پس از مطالعات و بررسی منابع علمی با انجام پرسش‌نامه در بین روستاییان توسعه روستایی از منظر روستاییان استنتاج و تجزیه و تحلیل گردیده و نهایتاً منجر به تدوین استراتژی‌هایی در جهت توسعه گردیده است. بنابراین گردشگری و توریسم روستایی نقش مؤثری در توسعه پایدار روستایی داشته و رفتار روستاییان نیز در جذب گردشگر مؤثر بوده و نهایتاً وجود ظرفیت‌های متعدد طبیعی می‌تواند در جذب گردشگران روستایی نقش مؤثر را ایفا نماید.

واژه‌گان کلیدی: توسعه روستایی، گردشگری روستایی، جغرافیای رفتاری، اثرات توریسم، باغبهادران.

۱. مقدمه

توریسم پدیده‌ایست کهن که از دیر زمان در جوامع انسانی وجود داشته است و به تدریج در طی مراحل تاریخی مختلف به موضوعی فنی، اقتصادی، و اجتماعی اکولوژیکی کنونی خود رسیده است (رضوانی، ۱۳۷۴: ۲۷). توریسم روستایی از یک طرف با فراهم آوردن فرصت‌های جدید برای بسیاری از روستاها بعنوان وسیله‌ایست که به جوامع روستایی حیات دوباره می‌دهد و موجب توسعه این نواحی می‌شود و این سکونتگاه‌ها را پابرجا نگه می‌دارد و از طرف دیگر توسعه بدون برنامه‌ریزی سبب آسیب‌های اجتماعی و زیست محیطی در سکونتگاه‌های روستایی خواهد شد. در این راستا، توریسم روستایی نیز جزئی از صنعت عظیم توریسم به حساب می‌آید که می‌تواند نقش عمده‌ای در توانمندسازی مردم محلی و تنوع بخشی به رشد اقتصادی و نیز خلق فرصت‌های شغلی جدید در ارتباط تنگاتنگ با سایر بخش‌های اقتصادی ایفا نماید گردشگری روستایی به عنوان یک عامل اقتصادی عمده و بسیار مؤثر در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است و گسترش آن، می‌تواند فعالیت‌های اقتصادی و مشاغل گوناگونی را در مناطق روستایی به وجود آورد که این فرصت‌های شغلی بیش تر خدماتی هستند (شریف‌زاده و مرادنژاد، ۱۳۸۱: ۵۲).

در گردشگری روستایی منابع فرهنگی، طبیعی و تاریخی نواحی روستایی به عنوان کالای فرهنگی گردشگری قابل عرضه‌اند. گردشگری روستایی موجب رشد اقتصادی، ایجاد تنوع و ثبات در اشتغال، پویایی تجارت و صنایع، گسترش فرصت‌هایی برای رشد درآمد به صورت فعالیت‌های چندگانه، ایجاد بازارهای جدید برای محصولات کشاورزی و گسترش مبنای یک اقتصاد منطقه‌ای می‌شود (Sharply, 2002). یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های اقتصاد گردشگری روستایی رغبت‌بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری به علت کوچک بودن و تنوع و ساده بودن طرحها است (پاپلی یزدی، ۱۳۸۵). وبستر (۱۹۷۵) نیز توسعه روستایی را بعنوان فرآیندی که باعث ارتقای توانایی‌های مردم روستا جهت کنترل محیطشان، که در نهایت منجر به استفاده وسیع از منافع حاصله از این کنترل می‌شود، تعریف می‌کند (خیاطی، ۱۳۸۱: ۳۱).

گردشگری روستایی در سال‌های اخیر، به عنوان عاملی مهم در تحول و توسعه نواحی روستایی مورد توجه قرار گرفته است. بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی روستایی طی دهه‌های اخیر دچار افول شدید شده و سطح درآمد و اشتغال در فعالیت‌های کشاورزی سنتی، به ویژه درآمد سرانه روستاییان، تا کمتر از میزان متوسط درآمد سرانه کشور کاهش یافته است. از سوی دیگر، افزایش نرخ بیکاری و در نتیجه خروج نسل جوان و افراد دارای تحصیلات بالاتر از اجتماعات روستایی، بافت و ساختار نواحی روستایی را به خطر انداخته است. بنابراین گردشگری، نه تنها به عنوان یک ابزار بالقوه برای تغییر این وضعیت، بلکه یکی از عناصر جدایی‌ناپذیر راهبرد توسعه روستایی شده است (Sharply, 2002). به گونه‌ای که امروزه در بسیاری از نواحی روستایی، گردشگری از حالت انفعالی به عاملی پویا و مؤثر بر تغییرات و کنترل چشم‌انداز اجتماعات روستایی تبدیل شده است. ماهیت و اهمیت این تغییرات، توجه فزاینده‌ای را به کارکرد گردشگری و فراغتی در نواحی روستایی معطوف داشته، به گونه‌ای که در برخی موارد حتی به پیش‌بینی اثرات احتمالی منجر شده است تا اندازه‌ای که بعضی معتقدند «گردشگری روستایی، نواحی روستایی اروپا را نجات می‌دهد» (Butler et al, 1998). گردشگری امتیازات اقتصادی قابل

ملاحظه‌ای برای نواحی روستایی از طریق توسعه درآمدی و زیرساختی (به ویژه از لحاظ اقتصادی برای مناطق حاشیه‌ای و کمتر توسعه یافته) ایجاد می‌نماید. گردشگری در سطح محلی می‌تواند برای صاحبان تجارت با سرمایه نسبتاً اندک، رشد اقتصادی ارگانیک فراهم کند و یک جایگزین بالقوه برای فعالیت‌های سنتی در روستا و کارگران محلی ارائه دهد (Hall, 2005).

همچنین گردشگری روستایی زمینه حضور تجارت‌های خرد را که ممکن است به خاطر جمعیت اندک اجتماعات روستایی عملی نباشد، فراهم می‌آورد. گردشگری روستایی در کنار فعالیت‌های روستایی مانند کشاورزی (به عنوان مثال مزارع) تأثیر مطلوبی داشته و موجب کسب درآمدهای جانبی قابل توجهی برای خانوارهای کشاورزی می‌شود (Wilson et al, 2001). توسعه مناطق روستایی به همراه شناخت قابلیت‌ها و تنگناهای آن‌ها با توجه به تجربه تاریخی فرآیند، توسعه در کشورهای توسعه یافته، یکی از محورهای اصلی برنامه‌های توسعه محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این کشورها بوده است. در نتیجه توسعه مناطق روستایی یک ضرورت بنیادی برای توسعه محلی، منطقه‌ای و ملی است و در هر سرزمینی به برنامه‌ریزی منسجم و هماهنگ نیازمند است که می‌تواند مهمترین هدف‌های توسعه را تحقق بخشد (افتخاری و قادری، ۱۳۷۸).

سرزمین ایران از حیث جاذبه‌های فرهنگی، هنری و محیطی و دارا بودن روستاهای متنوع و جذاب در زمره شگفت‌انگیزترین ممالک جهان به شمار می‌آید (مهدوی، ۱۳۸۲). با توجه به تک محصولی بودن اقتصاد کشور و مشکلات بیکاری جوانان روستایی و ناسازگاری ساختارهای اقتصادی کنونی روستاها با ساختارهای آموزشی و دانش فارغ‌التحصیلان روستایی دانشگاهی و تأکید برنامه‌ریزان بر درآمدهای حاصل از سایر منابع به جای اتکای محض به صادرات نفت، ضرورت گسترش فعالیت‌های اقتصادی در زمینه‌های مختلف نظیر صنعت گردشگری با هدف دستیابی به منابع جدید پایدار ارزی و اشتغال و سلامتی امری اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد (WTO, 2008). سازمان جهانی جهانگردی گردشگری را مجموعه کارهایی می‌داند که یک فرد در سفر و در مکانی خارج از زندگی خود انجام می‌دهد و بیش از یک سال طول نمی‌کشد و هدف آن سرگرمی، تفریح، استراحت، ورزش و فعالیت‌هایی از این قبیل است (WTO, 2008). با پذیرش این تعریف در سال‌های اخیر به دلایل مختلف توسعه‌ای (اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی) گردشگری به عنوان ابزاری برای افزایش توسعه، نواحی روستایی که از لحاظ اقتصادی و اجتماعی در تنگنا و انزوا هستند مورد توجه بوده (Pilar and Teresa, 2005) و در سطح بین‌المللی نیز از لحاظ تعداد گردشگران و درآمد ارزی همواره و به طور بی‌سابقه‌ای در حال افزایش بوده است (Thomas et al, 2005). طبق آمار سازمان جهانی جهانگردی هر گردشگری که وارد منطقه‌ای می‌شود برای چهار نفر شغل ایجاد می‌کند (WTO, 1999) و هر روزه به تعداد آن‌ها در دنیا افزوده می‌شود.

با توجه به موضوع مورد مطالعه سوال‌های پژوهش حاضر به شرح زیر است:

- آیا نگرش روستاییان نسبت به توریسم و توسعه روستایی مثبت است؟

- آیا روستاییان نسبت به وجود پتانسیل روستایی خود برای جذب توریست آگاه می‌باشند؟

در راستای پاسخ‌گویی به سوال‌های پژوهش، فرضیه‌های زیر مطرح می‌باشد:

- گردشگری و توریسم روستایی نقش مؤثری در توسعه پایدار روستاهای منطقه مورد مطالعه دارد.

- رفتار روستاییان نقش مؤثری در جذب گردشگران دارد.

۲. مروری بر ادبیات تحقیق

بنابر تعریف کمیسیون جامعه اروپا توریسم روستای تنها شامل توریسم کشاورزی نمی‌شود. بلکه همه فعالیت‌هایی را که گردشگران در مناطق روستایی انجام می‌دهند را در بر می‌گیرد. از این رو می‌توان گفت که توریست‌ها بدلائل مختلف و با انگیزه‌های متفاوت از نواحی روستایی بازدید می‌کنند و در بسیاری از فعالیت‌ها شرکت می‌کنند و به همین دلیل انواع خاصی از توریسم در نواحی روستایی دیده می‌شود که به شخص مسافر، ویژگی‌های مقصد و انگیزه مسافرت بستگی دارد. بنابراین می‌توان به توجه به اهداف گردشگران و توریست‌ها، توریسم روستایی را به پنج دسته تقسیم نمود:

- **توریسم طبیعی**^۱: که عمدتاً در تعامل با جاذبه‌های اکولوژیکی قرار دارد.
- **توریسم فرهنگی**^۲: که مرتبط با فرهنگ، تاریخ و میراث فرهنگی و باستانی مردم روستایی است.
- **اکوتوریسم**^۳: نوعی از توریسم است که علاوه بر تعامل با جاذبه‌های طبیعی (همانند رودخانه، دریاچه‌های فصلی، کوهستان‌ها و ...) با زندگی و هنرهای اجتماعی مردم محلی که خود نیز در تعامل با جاذبه‌های طبیعی فوق هستند در ارتباط می‌باشد.
- **توریسم دهکده‌ای**^۴: در این نوع توریسم گردشگران در خانوارهای دهکده‌ای زندگی نموده و در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی روستا مشارکت می‌نمایند.
- **اگروتوریسم**^۵: یا توریسم کشاورزی که گردشگران بدون ایجاد پیامدهای منفی بر روی اکوسیستم مناطق میزبان، یا فعالیت‌های سنتی کشاورزی در تعامل هستند و یا در آن مشارکت می‌کنند (شریف زاده و مرادنژاد، ۱۳۸۱: ۵۴).

۳. روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق براساس ماهیت تحقیق توصیفی - تحلیلی است و برای گردآوری اطلاعات از روش‌های زیر استفاده شده است. اطلاعات تحقیق از طریق منابع اسنادی و مطالعات پیمایشی و میدانی به دست آمده است. در روش اسنادی برای مطالعه ادبیات موضوع، سوابق موضوع مباحث نظری و غیره. و نیز برای تهیه آمار و اطلاعات مربوط به گردشگران، میزان و تغییرات آن‌ها و مراکز تفریحی و اقامتی از سازمان‌ها و ادارات مربوطه اقدام شده است. روش میدانی به صورت تکمیل پرسش‌نامه از روستاییان منطقه مورد مطالعه و مشاهده پدیده‌ها و مکان‌های مورد نظر انجام گرفته است. داده‌های محدود و مکانی مشخص عناصر جامعه آماری را تشکیل می‌دهند. این جامعه مرکب از تعداد متنوعی از عنصری است که با استفاده از ابزار پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. بر این اساس با توجه به جامعه آماری که

1. Natural Tourism
2. cultural Tourism
3. Eco Tourism
4. Village Tourism
5. Agro Tourism

حدود ۲۴/۰۰۰ نفر را جامعه روستایی به خود اختصاص می‌دهد، نمونه‌گیری بعمل آمد و با توجه به جامعه نمونه آماری تعداد ۳۰۸ نفر بعنوان جامعه آماری انتخاب و پرسش‌نامه‌های تحقیق در بین آنان توزیع و پس از تکمیل جمع‌آوری گردید، داده‌های مورد نظر با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد پردازش و نتایج حاصله مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۴. محدوده مورد مطالعه

بخش باغبانان از فاصله ۶۰ کیلومتری جنوب غربی شهرستان اصفهان مابین ۵۰ درجه و ۵۶ دقیقه و ۱۸ دقیقه طول شرق و ۳۲ درجه و ۴۱ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است. این بخش در نیمه غربی شهرستان لنجان در غرب بخش مرکزی قرار گرفته و از شمال به شهرستان تیران و کرون و از شرق به بخش مرکزی و از غرب با استان چهارمحال بختیاری هم‌مرز است رودخانه زاینده رود در نواحی مرکزی آن قرار داشته و از غرب به شرق جریان دارد (فتحی باغبانان، ۱۳۷۲).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

۵. یافته‌ها

۵-۱. یافته‌های توصیفی

بررسی‌های صورت گرفته از مشخصات و ویژگی‌های پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که میزان تحصیلات ۲۷/۳ درصد از آن‌ها زیر دیپلم، ۳۷/۶ درصد دیپلم، ۳۳/۴ درصد فوق دیپلم و لیسانس و در نهایت ۱/۹ درصد فوق لیسانس و بالاتر بوده است. توزیع پاسخ‌گویان بر حسب اشتغال نیز نشان می‌دهد که از مجموع پاسخ‌گویان، ۳۰/۵ درصد دارای شغل دولتی، ۵۴/۵ درصد آزاد و ۱۴/۹ درصد خانه‌دار بوده‌اند.

جدول ۲. توزیع پاسخ‌گویان بر حسب میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
ابتدائی	۲۹	۹/۴
راهنمائی	۵۵	۱۷/۹
دیپلم	۱۱۵	۳۷/۶
فوق دیپلم و لیسانس	۱۰۶	۳۳/۴
فوق لیسانس و بالاتر	۶	۱/۹
جمع	۳۰۸	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

جدول ۱. توزیع پاسخ‌گویان بر حسب وضعیت اشتغال

وضعیت اشتغال	فراوانی	درصد
دولتی	۹۴	۳۰/۵
آزاد	۱۶۸	۵۴/۵
خانه‌دار	۴۶	۱۴/۹
جمع	۳۰۸	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

گسترش گردشگری و بالاخص گردشگری روستایی همواره با بهبود راه‌های ارتباطی و حمل و نقل رابطه مستقیمی داشته است. شبکه ارتباطی بخش باغبان‌داران به تفکیک محورهای ارتباطی ملی، منطقه‌ای و محلی قابل بررسی است.

جدول ۳. وضعیت شبکه ارتباطی منطقه باغبان‌داران

ردیف	نوع جاده	عرض جاده	نقاط مبدا و مقصد	نقاط در مسیر بخش باغبان‌داران	طول کل مسیر بین نقاط اصلی به کیلومتر	طول مسیر در بخش مطالعاتی به کیلومتر
۱	ملی	۱۲	اصفهان - شهرکرد	لای ید، حاجت آقا کلیشاد درخ	۱۰۰	۳۳
۲	ملی	۱۲	اصفهان - اهواز	کچونیه، هاردنگ	۶۰۰	۱۶
۳	منطقه‌ای	۱۰	زرین شهر - سامان	جعفرآباد، قلعه سنگی	-	۱۴
۴	منطقه‌ای	۱۰	زرین شهر - تیران	قلعه ترکی، حاج‌الوان	-	۱۵
۵	ناحیه‌ای	۱۰	باغبان‌داران - چم یوسفعلی	نقاط کنار رودخانه	۳۶	۳۶
۶	ناحیه‌ای	۱۰	-	جعفرآباد، چم کهریز	-	۴
۷	ناحیه‌ای	۱۰	-	برنجگان، فتح‌آباد	-	۶/۵
۸	بین مزارع	۷	-	مزارع مکان‌ها	-	۲۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

از کل سکونتگاه‌های منطقه ۱۱/۱ درصد از کل سکونتگاه‌های دهستان زیر کوه از آب رودخانه زاینده رود در زمینه کشاورزی استفاده می‌شود. در صورتی که درصد استفاده دهستان‌های چم‌کوه و چم‌رود از رودخانه زاینده رود به ترتیب برابر ۲۳/۳ و ۵۵/۶ درصد می‌باشد. بنابراین بیشترین درصد استفاده از

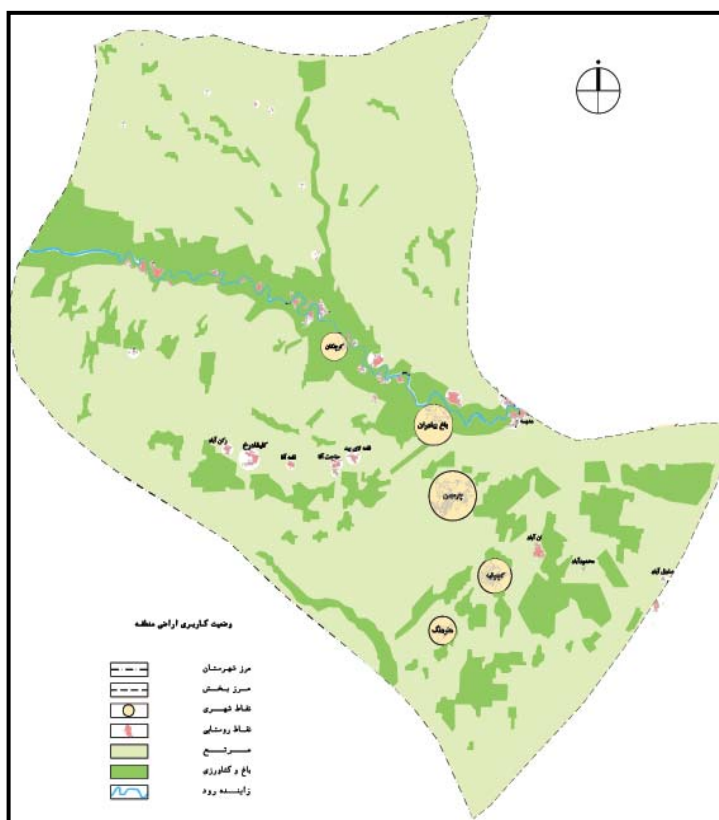
آب زاینده رود متعلق به سکونتگاه‌هایی همچون: چم پیر، خشوییه، رحمت‌آباد دورک، صادق‌آباد و کرچگان و ... می‌باشد که در مجاورت رودخانه قرار گرفته‌اند. بدیهی است کانون‌های زیستی دهستان چم کوه ه در نواحی مرتفع و در مجاورت رودخانه قرار دارند مانند چم‌حیدر، چم طاق، چم یوسفعلی، چم گاو (چم نور) پرکستان، چم کهریز نیز از آب رودخانه جهت فعالیت‌های اقتصادی و کشاورزی (زراعت و باغداری) استفاده می‌نمایند.

جدول ۴. پتانسیل‌ها و توانایی‌های موجود نواحی روستایی جهت توسعه و گردشگری

پتانسیل‌ها و توانایی‌های موجود در نواحی روستایی	چم کوه	چم پیر	چم حیدر	چم طاق	چم یوسفعلی	چم گاو
چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد به‌مراه فضای سبز و باغات	۹	۲۷	۹۹	۲۷	۷۸	۳/۶۷
وجود ارتفاعات و قله مرتفع جهت تفریح و ورزش	۱۱	۲۷	۱۱۴	۲۷	۷۹	۳/۶۰
وجود رودخانه زاینده رود و استفاده از آن بعنوان یک منبع عظیم حیاتی	۴۶	۵۵	۹۵	۵۵	۵۹	۳/۰۸
جاذبه‌های ورزشی و تفریحی موجود در محیط روستا	۲۹	۸۰	۱۱۱	۸۰	۲۸	۲/۹۳
دسترسی آسان و راحت گردشگران به این نواحی	۲۱	۶۰	۱۰۵	۶۰	۳۱	۳/۱۷
نزدیکی به شهرهای بزرگ اصفهان زرین شهر و شهرکرد	۱۳	۴۴	۹۶	۴۴	۵۴	۳/۴۶
وجود راه‌های ارتباطی به مناطق مختلف کشور از جمله استانهای چهارمحال و بختیاری - خوزستان و لرستان و ..	۱۴	۵۰	۹۵	۵۰	۴۹	۳/۳۹
وجود آداب و رسوم و فرهنگ بومی و محلی	۲۳	۸۰	۹۳	۸۰	۳۲	۳/۰۶
داشتن محیط آرام و بدون سر و صدا	۱۳	۴۱	۱۰۰	۴۱	۷۸	۳/۵۴
وجود بازار مناسب برای فروش محصولات کشاورزی	۴۳	۶۶	۱۱۶	۶۶	۱۷	۲/۸۳
وجود صنایع عظیم ذوب آهن - صنایع نظامی و سایر شرکت‌های اقماری وابسته	۲۲	۵۵	۱۰۸	۵۵	۳۴	۳/۱۹
وجود امکانات مناسب جهت کشت محصولات کشاورزی و باغداری، جنگلداری و ...	۱۸	۸۱	۱۱۷	۸۱	۲۴	۳/۰۰
وجود اماکن زیارتی و سیاحتی در محیط روستا و مرکز شهرستان	۳۷	۷۸	۱۱۴	۷۸	۲۱	۲/۸۳
وجود مراکز آموزشی عالی و فنی و حرفه‌ای در سطح شهرستان	۵۶	۹۰	۹۱	۹۰	۲۱	۲/۶۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

براساس یافته‌های جدول (۴) بیشترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به "چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای سبز باغات" با میانگین $3/67$ و "وجود ارتفاعات و قله مرتفع جهت تفریح و ورزش" با میانگین $3/60$ و "داشتن محیط آرام و بدون سروصدا" با میانگین $3/54$ و کمترین میانگین نمره پاسخ‌ها مربوط به "وجود مراکز آموزشی عالی و فنی و حرفه‌ای در سطح شهرستان" با میانگین $2/64$ بوده است.

شکل ۲. کاربری اراضی محدوده مورد مطالعه

براساس یافته‌های جدول (۵) $19/8$ درصد پاسخ‌گویان میزان اهمیت صنعت گردشگری را خیلی کم و کم، $31/5$ درصد متوسط و $48/7$ درصد زیاد و خیلی زیاد در توسعه نواحی روستایی مؤثر دانسته‌اند.

جدول ۵. میزان اهمیت صنعت گردشگری و توریسم روستایی در توسعه نواحی روستایی

درصد	فراوانی	میزان اهمیت گردشگری و توریسم روستایی در توسعه نواحی
۷/۵	۲۳	خیلی کم
۱۲/۳	۳۸	کم
۳۱/۵	۹۷	متوسط
۳۷	۱۱۴	زیاد
۱۱/۷	۳۶	خیلی زیاد
۱۰۰	۳۰۸	جمع

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

وجود ظرفیت‌ها و فرصت‌های متعدد طبیعی در منطقه مورد مطالعه می‌تواند باعث جذب گردشگران و تقویت نقاط مثبت و کاهش نکات ضعف گردشگری گردد.

جدول ۶. توزیع فراوانی و درصد سود دهی صنعت گردشگری از نگاه پاسخ‌گویان

درصد	فراوانی	میزان سود دهی صنعت گردشگری از نگاه پاسخ‌گویان
۲۵/۳	۷۸	خیلی کم
۲۶/۳	۸۱	کم
۳۳/۸	۱۰۴	متوسط
۱۲/۳	۳۸	زیاد
۲/۳	۷	خیلی زیاد
۱۰۰	۳۰۸	جمع

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

براساس یافته‌های جدول (۶) از نظر ۵۱/۶ درصد پاسخ‌گویان میزان سوددهی صنعت گردشگری و توریسم خیلی کم و کم، ۳۳/۸ درصد متوسط و ۱۴/۶ درصد زیاد و خیلی زیاد بوده است. بر اساس یافته‌های جدول (۷) مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد بزرگتر می‌باشد بنابراین مجموع پتانسیل‌ها و توانایی‌های موجود مورد مطالعه بیش از سطح متوسط در گسترش گردشگری در نواحی روستایی مؤثر می‌باشند.

جدول ۷. مقایسه میانگین نمره مجموع پتانسیل‌ها و توانایی‌های موجود در

گسترش گردشگری در نواحی روستایی با میانگین فرضی ۳

T	خطای معیار	انحراف معیار	میانگین	توانایی‌های موجود در گسترش گردشگری
۴/۵۱	۰/۰۳۷	۰/۶۶۱	۳/۱۷	مجموع پتانسیل‌ها و توانایی‌های موجود

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۱

۶. بحث و نتیجه گیری

با توجه به جدول (۴) بیشترین پتانسیل‌ها، ظرفیت‌ها و فرصت‌های موجود در منطقه شامل چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای سبز باغات، وجود رودخانه زاینده رود و ارتفاعات و قله مرتفع جهت تفریح و ورزش داشتن محیط آرام و بدون سر و صدا و از طرفی عمده فرصت‌های عمده مربوط به افزایش انگیزه برای مسافرت قطعاً برای برنامه‌ریزان صنعت گردشگری در منطقه بسیار قابل ملاحظه خواهد بود.

با توجه به یافته‌های تحقیق از منظر روستاییان سوددهی صنعت گردشگری را مورد بررسی قرار داده شده است و مؤید این مطلب است که حدود ۱۴/۶ درصد و ۳۳/۸ درصد میزان سوددهی صنعت گردشگری را به ترتیب زیاد و خیلی زیاد و متوسط ارزیابی کرده‌اند همچنین حدود ۴۸/۷ درصد از روستاییان نیز اهمیت صنعت گردشگری در توسعه روستایی را بسیار زیاد و زیاد برآورد کرده‌اند.

داده‌های آماری نشان‌دهنده این است که علاوه بر آگاهی از وجود ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در نواحی روستایی، نسبت به اولویت موارد مذکور نیز آگاهی مناسبی داشته‌اند از جمله اینکه بیشترین میانگین نمره به پاسخ‌ها مربوط به چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای سبز باغات با میانگین ۳/۶۷ و وجود ارتفاعات قله مرتفع جهت تفریح و ورزش با میانگین ۳/۶۰ و داشتن محیط آرام و بدون سر و صدا با میانگین ۳/۵۴ می‌باشد.

با توجه به نوع نگرش روستاییان نسبت به اثرات صنعت گردشگری در روستا میزان سوددهی این صنعت از نظر آنان ۵۶/۶ درصد خیلی کم و کم و ۳۳/۸ درصد متوسط و ۱۴/۶ درصد خیلی زیاد و زیاد می‌باشد. این موضوع بیانگر این است که در زمینه آموزش روستاییان و لزوم فرهنگ‌سازی و ایجاد بستر مناسب جهت توسعه روستایی در حوزه گردشگری باید اقدامات جدی، هدفمند و بیشتری صورت پذیرد. نتایج تحقیق نشان داده که بیش از ۴۸/۸ درصد از پاسخ‌گویان میزان اهمیت گردشگری و توریسم روستایی را در توسعه نواحی روستایی بسیار زیاد و زیاد ارزیابی می‌کنند. همچنین بیشترین میانگین نمره پاسخ مربوط به کاهش بیکاری در نواحی روستایی، با میانگین ۳ و تغییر در نوع نگرش مردم روستا نسبت به شیوه زندگی روستا و تمایل به زندگی جدید با میانگین ۳/۰۲ و افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی مردم نسبت به محیط زندگی، با میانگین ۳/۰۳ می‌باشد که خود نقش مؤثری در توسعه پایدار روستایی منطقه دارد. همچنین با توجه به سوالات و پاسخ روستاییان در زمینه عوامل مؤثر اقتصادی اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی بر گردشگری و توریست روستایی این عوامل را در حد متوسط ارزیابی می‌شود. بدین معنا که به نظر روستاییان این عوامل در حد متوسط بر گردشگری روستایی تأثیر گذار است.

براساس یافته‌های تحقیق عمده‌ترین عواملی که می‌تواند در زمینه جذب گردشگر روستایی مؤثر باشد، چشم‌اندازهای زیبا و منحصر به فرد به همراه فضای سبز و باغات و وجود رودخانه زاینده رود و همچنین ارتفاعات و قله مرتفع جهت تفریح و ورزش و محیط آرام و بدون سر و صدا می‌باشد که به تعبیری می‌توان از آن بعنوان جاذبه‌های اکوتوریستی منطقه تأکید کرده رفتار روستاییان و نحوه برخورد گردشگران با ویژگی‌های رفتاری روستاییان چنین ارزیابی می‌شود که تفاوت و تعارض میان

فرهنگ گردشگران و مردم روستا کم و خیلی کم (۴۰/۶ درصد) و متوسط (۸ درصد) می باشد که نشانه دهنده این است که عمدتاً گردشگران با ویژگی های رفتاری روستاییان مشکل خاصی نداشته و ندارند. همچنین با بررسی سوال عدم آشنایی روستاییان و عدم آموزش آنان در نحوه برخورد با گردشگران، خیلی کم (۸/۱ درصد) کم (۳۰/۸ درصد) متوسط (۳۴/۴ درصد) زیاد (۱۹/۸ درصد) و خیلی زیاد (۶/۸ درصد) می باشد که چنین استنتاج می شود که ۶۵ درصد از روستاییان آموزش روستاییان در نحوه برخورد با گردشگران داخلی و خارجی در حد متوسط و کم ارزیابی می کنند که بیشترین درصد در این متغیرها می باشد.

عمده تأمین درآمد اصلی خانواده های روستایی از طریق بخش های اقتصادی کشاورزی ۲۹/۵ درصد، دامداری و پرورش زنبور عسل ۴ درصد، صنعت و خدمات نیز ۷۰ درصد می باشد که جمعاً ۹۴/۲ درصد از شاغلین را به خود اختصاص داده و تنها ۶/۸ درصد از شاغلین از بخش های مختلف گردشگری امرار معاش می کنند. از منظر روستاییان هر یک از بخش های اقتصادی (گردشگری، کشاورزی، صنعت و خدمات) از حیث ایجاد اشتغال به ترتیب کشاورزی (با میانگین ۳/۲۶) صنعت (۲/۹۸) خدمات ۲/۵۵ و گردشگری با ۲/۵۳ بوده است. از لحاظ ایجاد درآمد روستاییان نیز به ترتیب فوق و با میانگین به ترتیب ۳/۱۶، ۲/۹۶، ۲/۵۲ و ۲/۴۴ بوده است.

از میان عوامل مؤثر در گسترش گردشگری در نواحی روستایی از منظر روستاییان بیشترین میانگین پاسخ های مربوط به افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی مردم نسبت به محیط زندگی با میانگین ۳/۳۰۳ و تغییر نوع نگرش مردم روستا نسبت به شیوه زندگی روستایی و تمایل به زندگی جدید با میانگین ۳/۰۲ و نهایتاً کاهش بیکاری در نواحی روستایی با میانگین ۳ بوده است. مهمترین فرصت های عمده در ارتباط با گسترش گردشگری در خارج از نواحی روستایی افزایش انگیزه بیشتر برای مسافرت و تفریح در بین مردم شهری و مردم حومه، افزایش توجه دولت به برنامه ریزی در بخش گردشگری روستایی و همچنین وجود مراکز بزرگ صنعتی در اطراف روستاهای ناحیه می باشد. با توجه به تغییرات و تحولات ملموس در حوزه روستاهای منطقه مورد مطالعه، میزان رشد صنعت گردشگری نسبت به سال گذشته ۱۸/۵ درصد خیلی کم، ۲۱/۴ درصد کم، ۳۶/۴ درصد متوسط ۱۸/۵ درصد زیاد و ۵/۲ درصد نیز خیلی زیاد عنوان نموده اند. گرایش غالب روستاییان نشان دهنده رشد بیش از ۶۰ درصد گردشگری نسبت به سال گذشته بوده است که میانگین پاسخ های مربوط به افزایش اشتغال زنان در فعالیت های گردشگری با میانگین ۲/۴۴ بوده است.

۷. منابع

۱. رکن الدین افتخاری، عبدالرضا و قادری، اسماعیل، ۱۳۸۲، نقش گردشگری روستایی در توسعه روستایی، فصل نامه مدرس، دوره ششم، دانشگاه تربیت مدرس، شماره ۲.
۲. پاپلی یزدی، محمد حسین و ابراهیمی، محمدحسین، ۱۳۸۱، نظریه های توسعه روستایی، انتشارات سمت، تهران.
۳. رضوانی، علی اصغر، ۱۳۷۴، جغرافیا و صنعت توریسم، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.

۴. شریف‌زاده، ابوالقاسم و مراد نژاد، همایون، ۱۳۸۱، **توسعه پایدار توریسم روستایی**، ماهنامه اجتماعی اقتصادی جهاد شماره ۲۵۰.
۵. خیاطی، مهدی، ۱۳۸۲، **توریسم روستایی و تأثیر آن بر جوامع روستایی** تايلند، ماهنامه اقتصادی اجتماعی جهاد، شماره ۲۵۷.
۶. فتحی باغبادرانی، مسعود، ۱۳۷۲، **اوضاع جغرافیایی و طبیعی منطقه باغبادران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد اصفهان.
۷. مهدوی، داود ۱۳۸۲، **نقش توریسم در توسعه نواحی روستایی پیرامون شهرها و ارائه مدل استراتژیک**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس: استاد راهنما: دکتر عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری.
8. Wilson, S., Pesenmaier, R., Daniel; Pesenmaier, Julie and Van, Es.C. John., 2001, **Factor for success in rural tourism development**, Journal of Travel Research, Vol. 40.
9. Sharpley, R., 2002, **Rural tourism and the challenge of tourism diversification: the case of Cyprus**, Tourism management 23.
10. World Tourism Organization., 2008, **Tourism 2020 vision**, WTO Publications Unit, World Tourism, Organization, Madrid, Spain.
11. Thomas, R., Pigozzi, B., and Sambrook, R., 2005, **Tourist Carrying Capacity Measures: Crowding Syndrome in the Caribbean**, The Professional Geographer, Vol, 57, No, 1.
12. Isabel Pilar Albaladejo Pina, Mara Teresa Draz Delfa, 2005, **rural tourism demand by type of accommodation**, Tourism Management, Vol 35, No 26.
13. World Tourist Organization, 1999, **Tourism highlights 1999**, WTO Publications Unit, World Tourism Organization, Madrid, Spain.